

Regelbunden tillsyn i Frykenskolan, Aspeds skola och Oleby skola

Förskoleklass

Grundskola årskurserna 1–9

Obligatorisk särskola årskurserna 6–10

Inledning

Skolinspektionen har granskat verksamheten i Torsby kommun och besökt Frykenskolan, Aspeds skola och Oleby skola den 16-17 september och den 22-23 oktober 2008. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för den regelbundna tillsynen.

Tillsynen riktas mot tre huvudområden: **Kunskaper, Normer och värden** samt **Ledning och kvalitetsarbete**. Bedömningarna av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats ([www.skolinspektionen.se/Regelbunden tillsyn](http://www.skolinspektionen.se/Regelbunden_tillsyn)).

Inom de områden där Skolinspektionen bedömt att åtgärder behövs har kommunen och rektorn för skolan ansvar för att åtgärder vidtas. Åtgärderna ska redovisas till Skolinspektionen inom tre månader från dagen för Skolinspektionens beslut, dvs. senast den 29 april 2009.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och skolorna, dels den information som samlats in under besöket. I Frykenskolan, Aspeds skola och Oleby skola intervjuades rektorer, lärare, annan personal och elever. Även annan information om kommunen och skolorna från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts.

Rektorer har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av skolorna

Tabell 1: Antal elever på Frykenskolan, Aspeds skola och Oleby skola

Frykenskolan	Antal elever
Grundskola	348
Obligatorisk särskola	10

Källa: Frykenskolan

2 (23)

Aspeds skola	Antal elever
Förskoleklass	9
Grundskola	70

Källa: Aspeds skola

Oleby skola	Antal elever
Förskoleklass	14
Grundskola	98

Källa: Oleby skola

Frykenskolan, Aspeds skola och Oleby skola tillhör Fryksdalens rektorsområde med gemensam skolledning bestående av två rektorer. Rektorerna delar ledarskapet för Frykenskolan som omfattar grundskola årskurserna 7–9 samt obligatorisk särskola årskurserna 6–10. Frykenskolan är belägen i kommunens centralort Torsby. Vid inspektionstillfället pågår en ombyggnad av skolan som planeras vara klar inför höstterminen 2009.

Utbildningen vid Aspeds skola omfattar förskoleklass samt grundskola årskurserna 1–6. Verksamheten är organiserad i tre åldersblandade klasser F–1, 2–3 och 5–6 samt en åldershomogen klass för elever i årskurs 4. Aspeds skola är belägen i Vitsand, cirka 3 mil norr om Torsby.

Utbildningen vid Oleby skola omfattar förskoleklass samt grundskola årskurserna 1–6. Verksamheten är organiserad i åldershomogena klasser där eleverna vid vissa tillfällen arbetar i åldersblandade grupper. Oleby skola är belägen cirka 4 km öster om Torsby.

Vid Aspeds skola och Oleby skola bedrivs också skolbarnsomsorg. Denna verksamhet bedöms i en separat verksamhetsrapport.

Inför årskurs 7 fortsätter eleverna vid Aspeds skola och Oleby skola sin skolgång vid Frykenskolan.

Bedömningar

Motiveringsrutan under varje bedömningspunkt fylls endast i när Skolinspektionen bedömt att åtgärder behövs. I detta material används begreppet styrdokument som en samlande beteckning för relevanta författningar och allmänna råd.

1 Kunskaper

Den regelbundna tillsynen granskar inom detta område skolans kunskapsresultat och arbetet för att ge eleverna möjlighet att nå de nationella målen för lärandet uttryckta i läroplan och kursplaner. Vidare granskas vilka förutsättningar skolan ger eleverna att nå målen.

1.1 Kunskapsresultat

Tabell 2: Måluppfyllelse i årskurs 5

	Aspeds skola					Riket
	2003	2004	2005	2006	2007	2007
Andel (%) som ej nått målen i samtliga ämnen	.	.	.	.	.	.

Källa: Aspeds skola

. = Uppgift saknas

	Oleby skola					Riket
	2003	2004	2005	2006	2007	2007
Andel (%) som ej nått målen i samtliga ämnen	.	.	.	.	.	.

Källa: Oleby skola

. = Uppgift saknas

Tabell 3: Resultat för elever i årskurs 9

	Frykensskolan					Samtliga skolor i kommunen ¹	Kommun-grupp ²	Riket ³
	2003	2004	2005	2006	2007	2007	2007	2007
Genomsnittligt meritvärde	196	190	199	201	213	212	207	207
Andel (%) som ej nått målen i samtliga ämnen	27	30	26	28	17	18	21	24
Andel (%) behöriga till nationellt program	88	79	88	86	94	90	90	89

Källa: Skolverkets statistik

1 Uppgifter baserade på samtliga huvudmän i kommunen

2 Uppgifter baserade på samtliga huvudmän i kommungruppen

3 Uppgifter baserade på samtliga huvudmän i riket

Tabell 4: Resultat på nationella ämnesprov i årskurs 9

	Frykenskolan					Samtliga skolor i kommunen ⁴	Kommun-grupp ⁵	Riket ⁶
	2003	2004	2005	2006	2007	2007	2007	2007
Andel (%) elever som uppnått minst Godkänt i:								
Engelska	.	.	99	94	99	95	.	95
Matematik	.	.	83	77	76	73	.	84
Svenska	.	.	92	92	100	96	.	96
Svenska som andraspråk	.	.	.	.	.	.	.	81

Källa: Skolverkets statistik

. = Uppgift saknas

Kommentar och bedömning:

Inspektionen visar att det vid skolorna saknas systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas kunskaper i förhållande till målen i läroplanen och de nationella kursplanerna. Skillnader i flickors och pojkars resultat beaktas heller inte. Elevernas kunskapsresultat utvärderas i ämnena engelska, matematik och svenska främst med hjälp av de nationella ämnesproven för årskurs 5, dock saknas en samlad bild av skolornas resultat i förhållande till kursplanernas mål i årskurs 5. Tabell 3 visar att elevernas meritvärde har varierat under de fyra senaste åren på liknande sätt som vid Kvistbergsskolan och Stöllets skolan. Frykenskolan redovisar ett betydligt högre meritvärde för år 2007 än för år 2006. Frykenskolas meritvärde är högre än nivån i riket. Skillnaden mellan andelen elever som är behöriga till nationellt program i gymnasiet⁷ och andelen elever som når målen i samtliga ämnen är mindre än skillnaden i riket vilket Skolinspektionen ser positivt på. Som berörs i avsnittet 1.5.2. i denna rapport ger skolorna i första hand stöd i de ämnen som ger behörighet till nationellt program vid gymnasiet. Inspektörerna

4 Uppgifter baserade på samtliga huvudmän i kommunen

5 Uppgifter baserade på samtliga huvudmän i kommungruppen

6 Uppgifter baserade på samtliga huvudmän i riket

7 För att vara behörig till nationellt program på gymnasiet måste eleven ha slutfört sista årskursen i grundskolan eller motsvarande och ha godkända betyg i ämnena svenska alternativt svenska som andraspråk, matematik och engelska.

menar därför att skolorna i sitt kvalitetsarbete bör beakta risken att vara en så kallad treämnesskola det vill säga främst satsa på ämnena engelska, matematik och svenska. Tabell 4 visar att elevernas resultat vid Frykenskolan är mycket goda i engelska och svenska vid de nationella ämnesproven i årskurs 9. En jämförelse med elevernas slutbetyg i samma ämnen år 2007 visar att elevernas betyg i engelska och svenska är något lägre än resultaten vid de nationella ämnesproven. I matematik är elevernas slutbetyg högre än resultaten vid de nationella ämnesproven.

Skolinspektionens bedömning är att skolorna saknar en samlad bild av elevernas kunskapsresultat.

1.2 Uppföljning och kommunikation av kunskapsresultat

Bedömningspunkter

1.2.1 Lärarna följer fortlöpande upp resultaten i alla ämnen/ämnesområden i förhållande till styrdokumentens krav.

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Grundskola		X
Obligatorisk särskola	X	

Motivering
Enligt läroplanen ska läraren utifrån kursplanernas krav allsidigt utvärdera varje elevs kunskapsutveckling, muntligt och skriftligt redovisa detta för eleven och hemmen samt informera rektorn. I kursplanen anges de mål som undervisningen ska sträva mot, och de mål som eleverna ska ha uppnått efter det femte och det nionde skolåret. I kursplanerna för ämnena matematik, svenska och svenska som andra språk anges även de mål som eleverna ska ha uppnått i slutet av det tredje året. I årskurserna 1–6 vid Aspeds och Oleby skolor dokumenteras elevernas kunskapsresultat främst i ämnena engelska, matematik och svenska. Diagnoser av olika slag genomförs i ovanstående ämnen, men en systematisk uppföljning och utvärdering i samtliga ämnen saknas. Därmed saknas ett viktigt verktyg för att på individnivå eller på skolnivå styra resurser till de områden där de behövs bäst eller för att genomföra förbättringar av undervisningen. Lärarna följer dock upp elevernas kunskapsutveckling så att den egna undervisningen utvecklas. Intervjuer visar att det finns skillnader mellan årskurser hur väl lärarna följer upp varje elevs resultat. När det gäller uppföljning av elevernas kunskapsutveckling i årskurserna 7–9 på

Frykenskolan sker det på ett mer utvecklat sätt än för de yngre eleverna, med hjälp av diagnoser, prov, redovisningar m.m. och inför betygssättning. Någon systematisk utvärdering av elevernas kunskapsutveckling i samtliga ämnen genomförs inte. Inspektionen visar att varken elevernas resultat på nationella ämnesprov eller deras resultat i förhållande till kursplanernas mål att uppnå före utgången av årskurs 9 i samtliga ämnen analyseras regelmässigt. En sådan analys är ett viktigt instrument för att med riktade insatser kunna öka elevernas måluppfyllelse såväl individuellt som generellt. Analysen bör också belysa skillnader mellan flickors och pojkars resultat. Se vidare avsnitt 3.4 i denna rapport under kvalitetsarbete.

Skolinspektionens bedömning är att lärarna fortlöpande bör följa upp och utvärdera varje elevs kunskapsutveckling i samtliga ämnen.

1.2.2 Lärarna genomför utvecklingssamtal om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas.

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Grundskola	X	
Obligatorisk särskola	X	

1.2.3 Lärarna upprättar en individuell utvecklingsplan i samband med utvecklingssamtalet.

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Grundskola		X
Obligatorisk särskola	X	

Motivering

Enligt grundskoleförordningen ska läraren vid utvecklingssamtalet i en skriftlig individuell utvecklingsplan ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i relation till målen i varje ämne som eleven får undervisning i, och sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna.

Vid Oleby skola och Frykenskolan upprättas inte individuella utvecklingsplaner enligt elever, lärare och skolledning.

Vid Aspeds skola visar inspektionen att eleverna har en individuell utvecklings-

plan som upprättas vid utvecklingssamtalet, men att den är känd av eleverna i olika hög grad. Några elever och lärare uttrycker att den individuella utvecklingsplanen är synlig endast vid utvecklingssamtalen. Ofta fokuseras den sociala utvecklingen samt engelska, matematik och svenska. Övriga ämnen ges sällan utrymme.

Skolinspektionens bedömning är att Oleby skola och Frykenskolan måste upprätta individuella utvecklingsplaner för eleverna och att Aspedskolan bör se över sina rutiner för hur de individuella utvecklingsplanerna hanteras så att de blir ett redskap för att nå de nationella målen.

Från och med den 15 juli 2008 har bestämmelsen i 7 kap. 2 § grundskoleförordningen om individuell utvecklingsplan bland annat ändrats på så sätt att en sådan plan inte enbart ska vara framåtsyftande. Den ska innehålla omdömen om elevens kunskapsutveckling i varje ämne. Det är rektorn som beslutar om den närmare utformningen. Planen får också innehålla annan information om elevens skolgång om rektorn beslutar detta.

Se vidare Skolverkets allmänna råd om den individuella utvecklingsplanen.

1.3 Bedömning och betygssättning

Bedömningspunkter

1.3.1 Vid bedömning och betygssättning utgår lärarna från de nationella målen i kursplanerna och från betygskriterierna.

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Grundskola	X	
Obligatorisk särskola	X	

1.3.2 Betyg sätts, intyg och studieomdömen utfärdas samt betygskatalog förs enligt förordningarnas krav.

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Grundskola		X
Obligatorisk särskola		X

Motivering
Enligt grundskoleförordningen ska, om en elev inte når upp till de mål i ett ämne som enligt kursplanen ska ha uppnåtts i slutet av det nionde skolåret, betyg inte sättas i ämnet. Betyg ska heller inte sättas i ett ämnesblock om eleven inte når upp till målen i samtliga ämnen som ingår i blocket. I fall som avses i första stycket ska en skriftlig bedömning (tidigare skriftliga omdömen) av elevens kunskapsutveckling i ämnet eller ämnesblocket ges. Av bedömningen kan också framgå de stödåtgärder som har vidtagits. Bedömningen ska undertecknas av läraren. Ett flertal skriftliga omdömen som inspektörerna tar del av redovisar inte vilka mål eleven uppnått. Skolinspektionens bedömning är att Frykenskolan måste förbättra de skriftliga bedömningar som ges för ämnen där eleven inte uppnått kursplanens mål. Se vidare Skolverkets allmänna råd och kommentarer om likvärdig bedömning och betygssättning.

1.4 Genomförande av utbildningen

Bedömningspunkter

1.4.1 Läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot anger inriktningen för skolans utbildning.

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Grundskola		X
Obligatorisk särskola	X	

Motivering
Läroplanen innehåller de övergripande målen och riktlinjerna för utbildningen. Läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot anger inriktningen på skolans arbete. De anger därmed en önskad kvalitetsutveckling i skolan. Skolan ska bland annat enligt läroplanen hos eleven utveckla nyfikenhet och lust att lära, utveckla elevens eget sätt att lära och tillit till sin egen förmåga. Vid intervjuer med lärarna framkommer att de i olika hög grad utgår från strävansmålen i undervisningen. I skolorna finns till exempel ingen plan för hur de vill utveckla elevernas inflytande eller lust att lära genom åren i skolan. Vid verksamhetsbesöken ser inspektörerna få exempel på att eleverna får pröva olika sätt att lära.

Skolinspektionens bedömning är att undervisningen i högre grad bör utgå från strävansmålen i läroplanen och kursplanerna i undervisningen.

1.4.2 Elevernas ges möjlighet till inflytande och ansvarstagande över det egna lärandet och eleverna i den obligatoriska särskolan utvecklar sitt eget sätt att lära och tillit till sin egen förmåga.

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Grundskola		X
Obligatorisk särskola	X	

Motivering

Enligt skollagen ska eleverna ha inflytande över hur deras utbildning utformas. Omfattningen och utformningen av elevernas inflytande ska anpassas efter deras ålder och mognad. Enligt läroplanen ska skolan klargöra för elever och föräldrar vilka mål utbildningen har, vilka krav skolan ställer och vilka rättigheter och skyldigheter elever och deras vårdnadshavare har. Att den enskilda skolan är tydlig i fråga om mål, innehåll och arbetsformer är en förutsättning för elevers och vårdnadshavares rätt till inflytande och påverkan.

Utifrån verksamhetsbesök och intervjuer med lärare och elever är intrycket att det varierar mellan lärare och ämnen i vilken grad eleverna görs medvetna om målen i läroplanen och de nationella kursplanerna. Elevernas medverkan i planering och genomförande av undervisningen sker i varierad grad, men något målstyrt arbete som innebär ett verkligt inflytande för eleverna är svårare att finna. Kursplanernas mål är delvis kända av eleverna eller kopplade till undervisningen. Inspektörerna ser vanligtvis inte att målen är tydliggjorda i det dagliga arbetet eller att eleverna ges möjlighet att utvärdera och reflektera över sitt lärande. Lärare uttrycker att de inte är tillräckligt bra på att uppmärksamma eleverna på det inflytande de i realiteten har och anser att de borde bli duktigare på detta.

Skolinspektionens bedömning är att skolorna bör arbeta för att öka elevernas kännedom om målen för utbildningen samt öka elevernas inflytande över undervisningen.

10 (23)

1.4.3 Eleverna ges kunskap om demokratins principer och utvecklar sin förmåga att arbeta i demokratiska former och eleverna i den obligatoriska särskolan ges möjlighet till inflytande över hur deras utbildning utformas och till att påverka, vara delaktiga och ta ansvar.

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Grundskola	X	
Obligatorisk särskola	X	

1.4.4 De som arbetar i skolan samverkar inom och mellan verksamheterna för att stödja elevernas utveckling och lärande

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Grundskola		X
Obligatorisk särskola		X

Motivering
Enligt läroplanen ska alla som arbetar i skolan samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande. Läraren ska samverka med andra lärare i arbetet med att nå utbildningsmålen. Enligt lärare och rektorer finns inget system för att följa upp och analysera Frykenskolornas resultat vid nationella prov i årskurs 9 och vid betygssättningen i årskurserna 8 och 9. Inte heller följs resultaten vid nationella ämnesprov i årskurs 5 upp på ett systematiskt vis. Detta innebär att de avstämningstillfällen som nationella proven och betygssättningen utgör inte används som ett redskap för att reflektera över och utveckla undervisningen i samtliga årskurser. Resultaten tenderar att bli en angelägenhet för de lärare som undervisar i de aktuella årskurserna och inte för samtliga lärare som undervisar eleverna. Systematiskt samarbete kring verksamheternas utformning eller progression i elevernas lärande är inte utvecklat. Skolinspektionens bedömning är att skolorna bör utveckla samverkan mellan lärare som arbetar med olika åldrar.

1.4.5 Utbildningen i förskoleklassen stimulerar varje barns utveckling och lärande och ligger till grund för fortsatt skolgång.

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Förskoleklassen	X	

1.5 Anpassning av verksamheten till elevernas behov

Bedömningspunkter

1.5.1 Skolans undervisning anpassas till varje elevs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Grundskola		X
Obligatorisk särskola	X	

Motivering
Enligt läroplanen ska undervisningen anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling. Enlig lärare bedriver skolorna inte i någon högre grad individanpassning av undervisningen, trots att gruppernas storlek ofta ger möjlighet till det. Vid samtal med elever och vid klassrumsbesök bekräftas att undervisningen inte alltid är anpassad till elevers olika behov och förutsättningar. Lärare säger också att de borde bli bättre på att ge utmaningar till de duktiga eleverna. Skolinspektionens bedömning är att skolorna bör utveckla sitt arbete med att anpassa undervisningen till elevernas förutsättningar och behov.

1.5.2 Särskilt stöd ges till barn och elever som har svårigheter i skolarbetet.

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Grundskola		X
Obligatorisk särskola	X	

Motivering
Enligt skollagen ska särskilt stöd ges till elever som har svårigheter i skolarbetet. Det finns enligt rektorerna rutiner för arbetet med elever i behov av särskilt stöd. Regelbundna träffar genomförs med skolans elevvårdsteam respektive elevhjälpsteam då behovet av insatser aktualiseras. Vid samtal med lärare samt rektorerna framkommer det att särskilt stöd i första hand ges i ämnena engelska, matematik och svenska. Skolinspektionen vill påpeka att rätten till särskilt stöd inte är begränsad till dessa ämnen. Skolinspektionens bedömning är att skolorna bör utreda om elever är i behov av stöd i andra ämnen än engelska, matematik och svenska.

1.5.3 Vid behov av särskilda stödåtgärder utarbetas alltid åtgärdsprogram som uppfyller författningarnas krav.

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Grundskola		X
Obligatorisk särskola	X	

Motivering
Enligt grundskoleförordningen ska rektorn se till att en elevs behov av särskilda stödåtgärder utreds om det genom uppgifter från skolans personal, en elev, elevens vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att eleven kan ha behov av särskilda stödåtgärder. Om utredningen visar att eleven behöver särskilt stöd, ska rektorn se till att ett åtgärdsprogram utarbetas. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses samt hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när åtgärdsprogrammet utarbetas. Som påpekats i föregående avsnitt utreds inte om elever är i behov av stöd i andra ämnen än engelska, matematik och svenska. Enligt rektorerna innebär detta att stödbehov därmed inte synliggörs i relevant utsträckning.

Inspektörerna har tagit del av ett urval åtgärdsprogram och fört samtal med lärare och rektorer kring utredning av elevs behov av stöd och upprättande av åtgärdsprogram. Inspektörerna konstaterar att åtgärdsprogram inte alltid har upprättats trots att det framkommit att eleven har behov av särskilt stöd. Det framgår inte alltid vilka behoven är. En tydlig beskrivning av vilka åtgärder som skolan avser att vidta kopplat till elevens stödbehov framgår inte alltid. Ibland saknas utvärderingsbara och konkreta mål som eleven ska uppnå. Målen saknar i flera fall koppling till nationella mål i läroplan och kursplaner.

Skolinspektionens bedömning är att skolorna måste upprätta åtgärdsprogram för elever som riskerar att inte nå målen samt att åtgärdsprogrammets kvalitet bör utvecklas.

Se vidare Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2008:25) för arbete med åtgärdsprogram.

2 Normer och värden

Den regelbundna tillsynen granskar inom detta område skolans arbete för att påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dem komma till uttryck i vardaglig handling samt skolans arbete för att ge eleverna en trygg miljö.

2.1 Normer och värden i studiemiljö och samvaro

Bedömningspunkter

2.1.1 Skolan utgör en trygg miljö som är inriktad på lärande.

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Grundskola	X	
Obligatorisk särskola	X	

2.1.2 Skolan och lärarna bedriver ett aktivt värdegrundsarbete.

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Grundskola		X
Obligatorisk särskola	X	

Motivering
Enligt skollagen ska verksamheten i skolan utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar inom skolan ska främja aktning för varje människas egenvärde och respekt för vår gemensamma miljö. Särskilt ska den som verkar inom skolan främja jämställdheten mellan könen samt aktivt motverka alla former av kränkande behandling såsom mobbning och rasistiska beteenden. Enligt lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever ska huvudmannen för verksamheten se till att det bedrivs ett målinriktat arbete för att främja barns och elevers lika rättigheter samt att motverka diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder. Lagen har också till ändamål att motverka annan kränkande behandling. Elever säger att vissa lärare i liten omfattning pratar om och arbetar med värdegrundsfrågor, vilket också bekräftas av intervjuade lärare. Vid Frykenskolan finns tid avsatt för värdegrundsarbete i samband med elevernas mentorstid. Enligt eleverna används denna tid oftast inte för avsett ändamål. Skolinspektionens bedömning är att Frykenskolan inte bedriver ett aktivt värdegrundsarbete.

2.1.3 Skolan har upprättat en likabehandlingsplan i enlighet med författningarna.

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Grundskola		X
Obligatorisk särskola		X

Motivering
Enligt lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever ska huvudmannen för verksamheten eller den huvudmannen bestämmer se till att det finns en likabehandlingsplan för varje enskild verksamhet. Planen ska syfta till att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder och att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. I planen ska planerade åtgärder redovisas. Planen ska årligen följas upp och ses över. Likabehandlingsplan ska upprättas, följas upp och ses över under medverkan av barnen eller eleverna vid den verksamhet för vilken planen gäller. Utformningen och omfattningen av barnens eller elevernas deltagande ska anpassas efter deras ålder och mognad.

Vid inspektionstillfället har skolorna likabehandlingsplaner. Likabehandlingsplanerna utgår från en gemensam mall som upprättats i kommunen. Frykenskolan har en likabehandlingsplan som till stora delar motsvarar kraven i lagen. Den bygger på en kartläggning av skolans riskmiljöer och innehåller en allmän översikt över insatser för att förebygga kränkande behandling. Rutiner för akuta åtgärder samt för uppföljande insatser beskrivs. Dock framgår inte lagens uttryckliga förbud för vuxna att diskriminera, trakassera eller utsätta barn och elever för annan kränkande behandling tydligt. Planen gäller för grundskola och särskola men behov och rutiner för de olika verksamheterna är inte tydliggjort. Vid intervjuer med lärare och elever framkommer att eleverna informerats om skolans likabehandlingsplan och medverkat i arbetet med att upprätta och utvärdera planen.

De likabehandlingsplaner som upprättats vid Aspeds skola och Oleby skola uppfyller inte de krav som lagen kräver då de exempelvis inte tydligt och konkret anger vilka åtgärder som behövs för att främja likabehandling. Dessutom saknas en specifik redovisning av verksamhetens behov, utifrån en aktuell kartläggning som utgångspunkt för vilka insatser som avses påbörjas och genomföras under det kommande året. Vid intervjuer med lärare och elever framkommer att eleverna inte känner till skolornas likabehandlingsplaner och heller inte medverkat i arbetet med att upprätta och utvärdera planerna.

Skolinspektionens bedömning är att skolornas likabehandlingsplaner inte uppfyller de krav som ställs på en sådan plan.

Sedan inspektionsbesöken gjordes i Torsby kommun har lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever upphört att gälla. Lagen upphörde att gälla den 1 januari 2009. Därefter gäller i stället 14 a kap. skollagen (1985:1100, ändrad genom 2008:571) och den nya diskrimineringslagen (2008:567).

Detta innebär att skolorna från och med den 1 januari 2009 ska beakta bestämmelserna i två regelverk för att garantera samma materiella skydd mot diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. Det finns inget som hindrar att skolan/verksamheten för samman de planer som ska upprättas till ett dokument. Barns och elevers medverkan vid upprättandet m.m. av nämnda planer regleras i förordningen (2006:1083) om barns och elevers deltagande i arbetet med planer mot diskriminering och kränkande behandling.

3 Ledning och kvalitetsarbete

Den regelbundna tillsynen granskar inom detta område rektors ansvarstagande för skolans målinriktning samt hur skolans kvalitetsarbete fungerar för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen. Tillsynen behandlar också tillgång till utbildning samt resurser i form av personal liksom hur rektorn följer bestämmelserna för skolan.

3.1 Tillgång till likvärdig utbildning

Bedömningspunkter

3.1.1 Varje elev erbjuds det garanterade antalet undervisningstimmar.

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Grundskola		X
Obligatorisk särskola	X	

Motivering
Enligt grundskoleförordningen avses med garanterad undervisningstid, den minsta undervisningstid i timmar som eleverna ska erbjudas. Undervisningstid är arbete som planerats av lärare och elever tillsammans och som genomförs under lärares ledning. Vid kontroll av elevernas scheman vid Oleby skola konstaterar inspektörerna att avsatt tid för respektive ämne inte är i överensstämmelse med kommunens fördelning enligt timplan. Skolinspektionens bedömning är att Oleby skola bör se till att elevernas scheman överensstämmer med kommunens timplan så att eleverna får sin garanterade undervisningstid under tiden i grundskolan.

3.1.2 Skolan erbjuder eleverna språkval, elevens val samt modersmålsundervisning i enlighet med författningarna.

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Grundskola		X
Obligatorisk särskola	X	

Motivering
Enligt grundskoleförordningen anges i timplanen ett visst antal timmar för elevens val. Undervisningen syftar till att fördjupa och bredda elevens kunskaper i ett eller flera ämnen. I elevens val kan även ingå ett språk som eleven inte tidigare har fått undervisning i (nybörjarspråk). Undervisningen ska till sitt innehåll och sin inriktning vara förenlig med målen i den kursplan eller de kursplaner som regeringen fastställt för det ämne eller de ämnen som utgör elevens val. Intervjuer med elever och personal samt dokument visar att eleverna inte erbjuds elevens val vid Oleby skola. Elever känner inte heller till syftet med elevens val. Skolinspektionens bedömning är att Oleby skola inte lever upp till författningens krav avseende elevens val.

3.1.3 Skolan anordnar undervisning i svenska som andraspråk i enlighet med författningarna.

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Grundskola	X	

3.1.4 Skolan erbjuder eleverna studie- och yrkesorientering.

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Grundskola	X	
Obligatorisk särskola	X	

3.1.5 Utbildningen är avgiftsfri för alla elever med undantag av enstaka inslag som kan föranleda obetydlig kostnad för eleverna.

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Grundskola		X
Obligatorisk särskola	X	

18 (23)

Motivering
Enligt skollagen ska utbildningen i grundskolan vara avgiftsfri för eleverna. De ska utan kostnad ha tillgång till böcker, skrivmateriel, verktyg och andra hjälpmedel som behövs för en tidsenlig utbildning. I verksamheten får dock förekomma enstaka inslag som kan föranleda en obetydlig kostnad för eleverna. Enligt både lärare och elever genomförs resor under skoltid som bekostas av eleverna och elevernas föräldrar vid både Aspeds och Oleby skola. Kostnaderna för dessa resor varierar, men överskrider i allmänhet tusen kronor. Skolinspektionens bedömning är att Aspeds och Oleby skolor inte är avgiftsfria vilket de måste vara.

3.1.6 Barn och ungdomar tas emot i enlighet med författningarna

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Grundskola	X	
Obligatorisk särskola	X	

3.1.7 Elever som i den obligatoriska särskolan har slutfört årskurs 9 kan få fortsatt utbildning i årskurs 10.

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Obligatorisk särskola	X	

3.1.8 Elever mottagna i särskolan och som får sin undervisning i grundskolan följer särskolans kursplaner.

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Obligatorisk särskola	X	

3.2 Personalens utbildning

Bedömningspunkter

3.2.1 Skolans pedagogiska personal har utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver.

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Grundskola		X
Obligatorisk särskola	X	

Motivering

Enligt skollagen är kommuner skyldiga att för undervisningen använda lärare, förskollärare eller fritidspedagoger som har en utbildning avsedd för den undervisning de i huvudsak ska bedriva. Undantag får göras endast om personer med sådan utbildning inte finns att tillgå eller det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna.

Enligt rektorerna har lärarna utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver. Det förekommer dock att lärare 1–7 i svenska och samhällsorienterande ämnen eller i matematik och naturorienterande ämnen arbetar som klasslärare vid Aspeds och Oleby skolor. Denna organisation resulterar i att lärare undervisar i ämnen där de saknar föreskriven kompetens.

Skolinspektionens bedömning är att Aspeds och Oleby skolor bör arbeta för att organisera lärarna så att de har utbildning för den undervisning de bedriver.

3.2.2 Rektor har genom utbildning och erfarenhet förvärvat pedagogisk insikt.

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Grundskola	X	
Obligatorisk särskola	X	

3.3 Rektors ansvar

Bedömningspunkter

3.3.1 Rektorn håller sig förtrogen med det dagliga arbetet och tar som pedagogisk ledare det övergripande ansvaret för att verksamheten inriktas på att nå de nationella målen.

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Grundskola		X
Obligatorisk särskola		X

Motivering
Enligt skollagen ska det för ledningen av utbildningen i skolorna finnas rektorer. Rektorn ska hålla sig förtrogen med det dagliga arbetet i skolan. Det åligger rektorn att särskilt verka för att utbildningen utvecklas. Enligt läroplanen har rektorn som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen. Vid Oleby skola har ett flertal rektorsbyten skett under de senaste åren. Skolan har sedan höstterminens start 2008 en ny rektor. Vid både Aspeds och Oleby skolor finns en enhetsansvarig lärare med uppgift att samordna verksamheten och hålla rektorerna informerade om verksamheten vid skolorna. Dessa involverar rektorerna i arbetet med att driva skolornas utveckling. Genomförda intervjuer med lärare och rektorer tyder på att det saknas tid och tydliga forum där en pedagogisk diskussion kan pågå och där rektorerna kan visa färdriktning och leda det pedagogiska utvecklingsarbetet. Skolinspektionens bedömning är att skolorna bör ha en tydligare pedagogisk ledning.

3.3.2 Rektorn fattar beslut enligt bestämmelserna.

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Grundskola	X	
Obligatorisk särskola	X	

3.3.3 Lagen om registerkontroll av personal inom förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg iakttas.

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Grundskola	X	
Obligatorisk särskola	X	

3.3.4 Rektorn i särskolan fattar beslut om avvikelser från särskolans timplan, som krävs med hänsyn till undervisningens uppläggning i grundskolan.

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Obligatorisk särskola	X	

3.4 Kvalitetsarbete

Bedömningspunkter

3.4.1 Skolan bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete, det vill säga planerar, följer upp och utvärderar sin verksamhet samt tar tillvara resultaten och omsätter dessa i åtgärder, för att förbättra måloppfyllelsen.

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Grundskola		X
Obligatorisk särskola		X

Motivering

Enligt läroplanen måste skolans verksamhet utvecklas så att den svarar mot uppställda mål. Huvudmannen har ett givet ansvar för att så sker. Den dagliga pedagogiska ledningen av skolan och lärarnas professionella ansvar är förutsättningar för att skolan utvecklas kvalitativt. Detta kräver att undervisningsmålen ständigt prövas, resultaten följs upp och utvärderas och att nya metoder prövas och utvecklas. Ett sådant arbete måste ske i ett aktivt samspel mellan skolans personal och elever och i nära kontakt med såväl hemmen som med det omgivande samhället.

Skolornas övergripande utvärderingsarbete sker företrädesvis under någon eller några dagar, ofta i samband med terminsavslutningar. Skolledning och personal är då samlad och diskussioner om skolans olika insatser och resultat lyfts fram. Skolorna genomför dock ingen systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsresultat i förhållande till målen i årskurs 5 och 9 i samtliga ämnen.

Mot bakgrund av vad som redogjordes för i området Uppföljning och kommunikation av kunskapsresultat bedömer inspektörerna att skolorna måste utveckla sina rutiner för kvalitetsarbetet. Det är angeläget att rektorerna i högre utsträckning ställer krav på att lärarna genomför ett kvalitativt uppföljnings- och utvärderingsarbete av elevernas kunskapsresultat på individnivå. Därigenom kan skolorna i högre utsträckning utveckla sina resultatuppföljningar så att resultaten utvärderas för att skapa en förståelse för varför de ser ut som de gör. Rektorn och lärarna har en viktig uppgift att tillsammans analysera sambanden mellan de strukturella förutsättningarna, det pedagogiska arbetet och måluppfyllelsen, men det övergripande ansvaret har rektorn. Det är alltså av vikt att rektorerna efterfrågar uppföljningar och utvärderingar av kunskapsresultaten på individ och klassnivå.

Skolinspektionens bedömning är att skolorna bör utveckla sitt systematiska kvalitetsarbete så att sambanden mellan förutsättningarna, det pedagogiska arbetet samt måluppfyllelsen analyseras.

3.4.2 Kvalitetsarbetet dokumenteras i en kvalitetsredovisning som uppfyller förordningens krav.

Skolform	Styrdokumentens mål och krav uppfylls huvudsakligen	Åtgärder behövs
Grundskola		X
Obligatorisk särskola		X

Motivering

Enligt förordningen om kvalitetsredovisning ska varje skola som ingår i det offentliga skolväsendet årligen upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning som ett led i den kontinuerliga uppföljningen och utvärderingen av verksamheten. Kvalitetsredovisningen ska innehålla en bedömning av i vilken utsträckning de nationella målen för utbildningen har förverkligats och en redogörelse för vilka åtgärder skolan, respektive fritidshemmet avser att vidta för ökad måluppfyllelse.

I kvalitetsredovisningen ska verksamhetens förutsättningar, arbetet i verksamheten och utbildningens måluppfyllelse redovisas.

I skolornas kvalitetsredovisningar finns ingen beskrivning av skolornas förutsättningar eller redovisning av arbetet i verksamheten. Det finns en redovisning av hur väl skolorna levt upp till de av nämnden prioriterade målen. Därtill finns kopplade åtgärder för ökad måluppfyllelse. Kvalitetsredovisningarna innehåller endast redovisning av kunskapsresultat i relation till mål att uppnå i årskurs 5, dock inte i alla ämnen.

Skolinspektionens bedömning är att skolornas kvalitetsredovisningar inte uppfyller kraven i förordningen. Se vidare Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2006:18) om kvalitetsredovisning.

Enligt ändring i förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m. ska uppföljning och utvärdering av likabehandlingsplaner och planer mot kränkande behandling redovisas i kvalitetsredovisningen. Ändringen trädde ikraft den 1 januari 2009 och ska tillämpas första gången för kvalitetsredovisningar som avser 2009.

2009-01-29 Göteborg

Ulla-Britt Norin

Lena von Platen